

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Віталій Володимирович АРЕШОНКОВ,
кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем кримінальної міліції
Навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів слідства та кримінальної міліції
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),
пл. Солом'янська, 1, м. Київ-ДСП, 03035,
areshonkov@ukr.net,

Олег Вікторович КРАВЧУК,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права,
заступник начальника центру — начальник відділу криміналістичної експертизи
Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру
при УМВС України в Хмельницькій області (м. Хмельницький),
вул. Молодіжна, 12, м. Хмельницький, 29018,
olega_kravchuk@mail.ru

УДК 343.132 : 343.98

КОМПЛЕКСНІ ЕКСПЕРТИЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ

На основі порівняльного аналізу та наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних учених у галузях кримінального процесу, криміналістики та судової експертизи окреслено ознаки такого різновиду експертизи, як комплексна експертиза, де відображається думка з приводу цього питання, а також виділяються найбільш характерні особливості комплексних експертиз. До таких особливостей автори відносять: а) проведення комплексних експертиз декількома експертами, які є фахівцями в різних галузях знань або в різних напрямках однієї галузі; б) результатом проведення комплексного дослідження є спільний висновок, який окремо один від одного ці фахівці надати не можуть; в) він надається експертами не тільки на основі особисто проведених досліджень, але і за результатами досліджень, проведених експертами інших спеціальностей, тощо. Обґрунтовано необхідність законодавчо визначити комплексні експертизи у кримінальному процесі України. Наголошується на тому, що це самостійний різновид судових експертиз, визначення поняття якого у Кримінальному

процесуальному кодексі України не наводиться. Саме у зв'язку з цим було сформульоване власне визначення комплексної експертизи та розкрито її сутність.

Ключові слова: судова експертиза, комплексна експертиза, комплексне дослідження, ознаки комплексної експертизи, судові експерти різних спеціальностей.

На сьогодні при розслідуванні кримінальних проваджень усе більшого значення набуває практика призначення та проведення такого різновиду судових експертиз, як комплексні. Пояснюється це широкими можливостями сукупного застосування знань у різних галузях науки і техніки та високою ефективністю таких експертиз.

Тривалий час правомірність існування такого різновиду досліджень піддавалася сумніву. Так, ще в 50-60-ті роки минулого століття вчені-процесуалісти рішуче заперечували можливість існування комплексних експертиз.

На сьогодні факт існування такого різновиду експертиз та важливість їх для розкриття й розслідування злочинів уже не викликає сумнівів, проте і дотепер деякі автори вважають комплексну експертизу різновидом комісійної, хоча б за такою формальною ознакою, як участь у її проведенні кількох експертів.

У спеціальній літературі комплексним судовим експертизам приділялось чимало уваги. Це питання досліджувалось такими відомими науковцями, як Т. В. Аверьянова, Р. С. Белкін, А. І. Вінберг, В. Г. Гончаренко, Ю. Г. Корухов, Н. І. Клименко, Н. П. Майліс, Н. Т. Малаховська, О. М. Моїсєєв, О. Р. Россинська, Т. Е. Сухова, Е. Б. Сімакова-Єфремян, О. Р. Шляховий та інші вчені.

Проте необхідно погодитись з думкою Е.Б. Сімакової-Єфремян про те, що в результаті проведення комплексних досліджень викреслюється нове уявлення про поняття судової експертизи. Стає очевидною неприйнятність у нових умовах тих визначень поняття судової експертизи, що стосуються підходів у дослідженнях минулих часів [1, с. 186]. Відповідно потребують подальшого розроблення та чіткого визначення теоретичні положення комплексної експертизи: її поняття, сутність, характерні ознаки тощо.

Метою статті є визначення поняття комплексної експертизи, її сутності, ознак, а також окреслення на цій основі тих особливостей, що відрізняють саме цей різновид судових експертиз від усіх інших, в тому числі комісійних, які багато в чому схожі з комплексними експертизами.

Перш за все необхідно зауважити, що на законодавчому рівні поняття “комплексна експертиза” передбачено тільки в Цивільному процесуальному кодексі України (ст.ст. 143 та 149) [2] та Кодексі адміністративного судочинства України (ст. 149) [3], хоча чіткого визначення цього поняття в них не міститься. У Кримінальному процесуальному кодексі України [4] та в Законі України “Про судову експертизу” [5] це поняття взагалі не передбачено.

Найбільш чітке визначення поняття “комплексна експертиза” наведено у відомчій Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженій наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 8 січня 1998 р. У ній зазначається, що комплексною є експертиза, що проводиться із застосуванням спеціальних знань різних галузей науки, техніки або інших спеціальних знань (різних напрямів у межах однієї галузі знань) для вирішення одного спільного (інтеграційного) завдання (питання) [6]. Проте це визначення, на нашу думку, не повною мірою розкриває зміст таких експертиз, не містить усіх характерних її особливостей та відповідно потребує свого уточнення. Так, по-перше, зі змісту цього поняття нечітко зрозуміло, в якій мірі взаємопов'язані між собою такі суттєві ознаки комплексних експертиз: “вирішення спільного завдання” та “застосування спеціальних знань різних галузей науки ...”. По-друге, навіть згадування про “різні напрями ...” вносити в дужки, тобто виглядає це як певне несуттєве доповнення. Також є незрозумілим, чи тотожні між собою поняття “спільне” та “інтеграційне” завдання; взагалі, напевне, в цьому випадку не завдання є

інтеграційним, а характер спеціальних знань, які для його розв'язання застосовуються, або ж загальний висновок такої експертизи.

Для того, щоб сформулювати чітке визначення комплексної експертизи та розкрити його сутність, потрібно визначити, які ознаки притаманні цьому різновиду досліджень, та виділити найбільш характерні особливості.

Однією з головних ознак комплексної експертизи, яку в тій чи іншій мірі виділяє більшість науковців цієї проблематики, є проведення одного дослідження за участю декількох експертів, які є фахівцями в різних галузях знань чи напрямів однієї галузі [7, с. 58] або ж фахівцями різних спеціальностей (чи більш вузьких спеціалізацій) [8; 9, с. 55]. При цьому від комплексної експертизи необхідно відрізнити проведення комплексу експертиз — декількох окремих експертних досліджень спеціалістами різних галузей знань.

Як слушно зауважує С. С. Бичкова, хоча спільне проведення експертизи зазвичай включає декілька досліджень одного об'єкта (чи кількох об'єктів) різними експертами, це не означає, що комплексна експертиза перетворюється на просту арифметичну їхню сукупність. На її думку, комплексна експертиза — не сума різних за компетенцією досліджень, а їхній функціональний взаємозв'язок [10, с. 265]. Ми також вважаємо, що цей факт необхідно особливо підкреслити та доводити до відома осіб, які призначають судові експертизи по кримінальних провадженнях. Окрім цього, потрібно наголосити на тому, що багатооб'єктні та складні за своєю методикою експертизи також у жодному разі не треба ототожнювати з комплексними експертизами.

Деяко дискусійним є й питання щодо галузі застосування спеціальних знань при проведенні комплексної експертизи. Наприклад, у вищезгаданій відомчій Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень передбачено застосування “спеціальних знань різних галузей науки, техніки або інших спеціальних знань” [6], в законопроекті “Про судово-експертну діяльність” [11] — “спеціальні знання в різних галузях науки, техніки, мистецтва тощо”. У науковій літературі, навпаки, деякі автори деяко деталізують це питання. Вони вважають, що спеціальні знання, які необхідні для відповіді на поставлене на експертизу питання, повинні стосуватися компетенції двох чи більше родів судових (криміналістичних) експертиз [12, с. 356]. Інші — наполягають на тому, що комплексна експертиза має місце при вирішенні завдань, що стосуються як різних класів, родів, видів судових експертиз, так і, їх підвидів [13, с. 19].

Ми вважаємо, що розкривати це питання досить широко, як у першому випадку, та занадто деталізувати, як у другому, не потрібно. На нашу думку, найбільш прийнятним все ж таки є варіант, у якому передбачено необхідність застосування спеціальних знань різних галузей або різних напрямів у межах однієї галузі знань.

Багато процесуалістів та криміналістів заперечують можливість проведення комплексної експертизи одним експертом на тій підставі, що в такому разі не потрібно спеціального процесуального врегулювання його діяльності [9, с. 55; 14, с. 85].

Зрозуміло, що найчастіше експерти спеціалізуються тільки в одній галузі знань або у конкретному вузькому напрямі такої галузі; у зв'язку з цим і виходить, що у проведенні комплексної експертизи зазвичай беруть участь кілька фахівців. Проте все ж таки ми не погоджуємось з цим твердженням, оскільки, з процесуальної та організаційної точки зору, один експерт, який володіє знаннями з різних галузей знань або напрямів у межах однієї галузі (відповідно має допуски на проведення різних видів судових експертиз), може провести комплексне дослідження, яке за своєю суттю та процесуальним оформленням буде комплексною експертизою.

Для прикладу можна навести випадок, коли на дослідження надходить предмет, який є ножем з можливістю проводити постріли як з вогнепальної зброї, чи пістолет, руків'я якого є одночасно й руків'ям для леза, передбаченого конструкцією цього предмета. По суті, це дві різні експертизи (судово-балістична та експертиза холодної зброї), тому призначатись вона повинна саме як комплексна, а от практично виконувати її може і одна людина, яка має допуски на проведення цих двох експертних досліджень.

Висновком такої комплексної експертизи буде те, що ця зброя є комбінованою: вогнепальною та холодною. У випадку виконання такої експертизи однією людиною жодних порушень вимог Кримінального процесуального кодексу України не виникне.

Тобто, на нашу думку, комплексне дослідження буде комплексною експертизою незалежно від кількості експертів, які беруть участь у її проведенні. Єдиною умовою в цьому випадку буде належне процесуальне оформлення її призначення, тобто винесення компетентним органом чи особою постанови про призначення такої експертизи або ж заява сторони захисту з проханням провести комплексну експертизу.

Саме тому у проекті Закону України “Про судово-експертну діяльність” передбачено, що комплексна експертиза може бути доручена як комісії експертів, так і одному експертові, який володіє знаннями в різних галузях науки, техніки, мистецтва тощо, необхідними для вирішення поставленого питання [11]. Разом з тим у тексті відомчої Інструкції про призначення та проведення судових експертиз, якою на сьогодні керуються при призначенні й проведенні судових експертиз, мова іде про експертів, тобто про певну множину відповідних фахівців, а от про можливість проведення такої експертизи одноосібно взагалі не згадується. У випадку прийняття зазначеного Закону України або ж внесення змін і доповнень до діючого КПК України ці розбіжності потрібно буде обов’язково усунути.

Також до ознак комплексної експертизи, які разом із тим притаманні й іншим різновидам судової експертизи, наприклад, комісійній експертизі, відносяться:

1) проведення спільного дослідження загального для всіх експертів об’єкта (об’єктів) — речового доказу як можливого носія інформації про злочин; при цьому не виключаються можливість його роздільного вивчення;

2) спрямованість на вирішення загального експертного завдання;

3) складання загального висновку.

Зрозуміло, що у випадку загального дослідження експерти складають спільний висновок. Такий висновок є більш доцільним, тому що в такому разі в одному документі в узагальненому і систематизованому вигляді даються повні відповіді на поставлені перед експертизою питання, що в кінцевому рахунку значно полегшує його використання й оцінку всіма учасниками кримінального провадження.

Проте з приводу останньої ознаки необхідно зазначити, що комплексним експертизам притаманна характерна особливість. Вона полягає в тому, що загальний висновок надається експертами не тільки на основі особисто проведених досліджень, але і за результатами досліджень, проведених експертами інших спеціальностей, — так званий “синтезований висновок”. Тобто за результатами роздільного вивчення об’єкта кожен із експертів окремо не може дати відповідь на поставлене перед ними запитання.

Тільки синтезовані висновки будуть містити відповідь на поставлене перед експертами (експертом) питання, тобто містити дані, необхідні для об’єктивного, повного та всебічного досудового розслідування і розгляду кримінального провадження у суді.

Також у зв’язку з цим при комплексній експертизі депо по-іншому вирішуються й питання відповідальності експертів за наданий висновок. Кожний експерт несе особисту відповідальність за ту частину дослідження, яку він проводив. При формулюванні ж загальних висновків має місце так звана умовна відповідальність експерта: він відповідає за правильність висновку, в формулюванні якого брав участь, за умови, що застосовані для цього результати досліджень інших експертів також є правильними.

В. Г. Грузкова виділяє серед ознак комплексної експертизи те, що методики досліджень і висновки кожного експерта, а також загальна синтезуюча частина входять у висновок комплексної експертизи, а експерт, не згодний з висновком, формулює і складає окремий висновок [15, с. 7].

З останнім твердженням про те, що експерт, не згодний з висновком, формулює і складає окремий висновок, ми не погоджуємось, оскільки в комплексній експертизі, на відміну від комісійної, експерти, які брали участь у її проведенні, якраз не можуть дати ані різні між собою відповіді на поставлене перед ними питання в межах одного

експертного висновку, ані скласти окремі висновки в разі непорозуміння щодо остаточного висновку, тобто висновок обов'язково повинен бути єдиним.

Взагалі, експерт може об'єктивно не погоджуватись із загальним висновком, сформульованим іншими експертами, та скласти окремий висновок тільки у тому випадку, коли б йшлося про володіння спеціальними знаннями в одній і тій же галузі всіма експертами. Отже, окремий висновок можливий лише при комісійній експертизі.

Ми вважаємо, що у випадку, коли синтезування загального висновку при проведенні комплексної експертизи лежить у компетенції не одного експерта, а всіх експертів, які беруть при цьому участь, однак вони не дійшли єдиної згоди з приводу нього, все одно повинен надаватись єдиний висновок — висновок про неможливість вирішення поставленого питання із вказуванням причин цього.

Хоча в чинній відомчій Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, якою користуються на практиці при призначенні та проведенні комплексних експертиз, запропоноване нами вирішення цієї ситуації не передбачено. У п. 4.10 зазначається як для комплексної, так і для комісійної експертизи таке: "Якщо згоди між ними не було досягнуто, складаються декілька висновків експертів (за кількістю точок зору) або один, у якому вступна і дослідницька частини підписуються всіма експертами, а заключна — окремими з відповідними висновками або згідно з проведеними ними дослідженнями" [6].

Іншою ознакою, яку окремо виділяє В. Г. Грузкова, є те, що синтезуючі частини досліджень і висновки кожного експерта аналізуються й оцінюються комісійно та є основою для спільного висновку [15, с. 7].

З останнім твердженням ми абсолютно погоджуємося. Справді, окремі частини загального дослідження з проміжними висновками кожного експерта є основою для надання загального висновку, тобто відповіді на поставлене перед експертами (експертом) питання. Однак вони аналізуються та оцінюються з метою формулювання загального висновку вони не завжди "комісійно", оскільки загальна відповідь на питання в деяких випадках може знаходитись й в компетенції конкретного експерта (експертів), а не всієї групи експертів у цілому.

Для прикладу можна привести випадки проведення комплексних комп'ютерно-технічної та мистецтвознавчої експертиз, в ході яких вирішується питання наявності на жорсткому диску комп'ютера відеопродукції порнографічного характеру, або ж психологічної та мистецтвознавчої експертиз на предмет віднесення продукції до такої, що пропагує культ насильства та жорстокості.

В обох випадках ці дослідження складаються з, так би мовити, двох частин, спочатку експерт у галузі комп'ютерної техніки та програмного забезпечення в межах своєї компетенції спробує відшукати на жорсткому диску продукцію, схожу на порнографічну, а тільки потім експерт-мистецтвознавець виділить ту частину, яка належить до порнографічної, та відповідно надасть заключний висновок. Так само щодо питання віднесення продукції до такої, що пропагує культ насильства та жорстокості: спочатку експерт-психолог повинен визначити ступінь нагнітання жаху та ступінь впливу її на аудиторію, а тільки потім, враховуючи висновки цього дослідження, експерт-мистецтвознавець зможе відповісти на поставлене перед ними загальне питання.

Тобто у наведених прикладах відповідь на поставлене питання формулюється у вигляді загального висновку експертом, який проводив основне дослідження, з урахуванням результатів допоміжного дослідження експерта в іншій галузі знань, виходячи з їх сумісної оцінки. Такими чином, аналіз і оцінювання проміжних висновків окремих експертів для надання загального здійснюється не "комісійно".

Однак в цілому, завдяки сумісній оцінці та формулюванню всіма експертами загального висновку, при проведенні комплексної експертизи, що обумовлено комісійним характером досліджень, досягається максимальна повнота і всебічність дослідження об'єкта та відповідно значно підвищується достовірність такого висновку при його оцінці. Експертна практика на сьогодні все більше йде саме цим шляхом.

Як слушно зауважує С. А. Тимофєєнко, досить часто після сумісного синтезування досліджень і висновків експерти досягають згоди і формулюють загальний висновок про тотожність чи групову належність та, навпаки, категорично заперечують або відкидають якийсь факт [16, с. 455]. Таким чином, ще однією ознакою комплексної експертизи є наявність багаторівневої оцінки результатів досліджень експертами, які беруть участь у її проведенні.

Таким чином, із вищевикладеного можна зробити такі висновки:

1. Комплексна експертиза у кримінальному процесі України — це самостійний різновид судової експертизи, що призначається та проводиться в межах кримінального провадження та яка полягає у складному за своєю сутністю та структурою дослідженні, в ході якого фахівці (рідше фахівець) в різних галузях знань або в різних напрямках однієї галузі вирішують спільне завдання, яке окремо один від одного вони вирішити не можуть.

2. За своєю сутністю комплексна експертиза може складатись й з декількох відносно самостійних, проте водночас тісно взаємопов'язаних між собою досліджень у межах одного — загального. У результаті наданий загальний висновок, по суті, синтезує в собі декілька експертних рішень по кожному з проведених досліджень, які тільки разом утворюють відповідь на поставлене перед експертами питання.

3. В окремих випадках (в основному це стосується криміналістичних експертиз) комплексну експертизу може проводити й одна особа, яка водночас володіє знаннями в різних галузях або в різних напрямках однієї галузі. Прикладом такої експертизи може бути комплексна судово-балістична, холодної зброї або ж почеркознавча та технічна експертизи документів.

4. До найбільш характерних ознак комплексної експертизи, які є також і її особливостями, належать:

— по-перше, в залежності від ситуації та конкретних умов такі експертизи проводяться або одним, або декількома експертами;

— по-друге, у випадку проведення експертизи декількома експертами такі особи є фахівцями в різних галузях знань або в різних напрямках однієї галузі, що є обов'язковою умовою проведення комплексної експертизи; без цього не може бути вирішено поставлене перед ними спільне завдання. Відповідно у випадку виконання комплексної експертизи одноосібно така особа повинна бути компетентною (тобто мати необхідні знання та мати право на проведення необхідних досліджень) для того, щоб дати відповіді на поставлене перед нею питання;

— по-третє, результатом проведення комплексного дослідження декількома експертами є спільний висновок, який окремо один від одного ці фахівці надати не можуть;

— по-четверте, в комплексній експертизі фахівці, які брали участь у її проведенні, не можуть дати різні між собою відповіді на поставлене перед ними питання чи скласти окремий висновок, тобто загальний висновок обов'язково повинен бути єдиним. У випадку, коли вони не дійшли обопільної згоди щодо такого висновку, надається висновок про неможливість вирішення поставленого питання.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що, незважаючи на наявність певного обсягу наукових розробок щодо поняття, сутності та ознак комплексних експертиз у кримінальному процесі України, це питання залишається відкритим та потребує свого подальшого наукового розроблення та вирішення.

Список використаних джерел

1. Сімакова-Єфремян, Е. Б. Науково-методичні проблеми комплексних судово-експертних досліджень / Е. Б. Сімакова-Єфремян // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук. пр. — Х. : Право, 2009. — Вип. 9. — С. 185–195.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618–IV [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
5. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
6. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказом Міністерства юстиції України 08.01.1998 р. № 53/5, у ред. наказу від 26.12.2012 р. № 1950/5 [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
7. Джафарова, М. В. Окремі види експертиз в адміністративному судочинстві України [Текст] / М. В. Джафарова // Право і безпека. — 2013. — № 1. — С. 57–61.
8. Бордюгов, Л. Г. Проблеми проведення комплексних судових експертиз / Л. Г. Бордюгов // Образование и наука XXI века — 2010 [Электронный ресурс] Education and Science. — URL : http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pravo/72380.doc.htm.
9. Гончаренко, В. Г. Експертизи у судовій практиці [Текст] : наук.-практ. посіб. / В. Г. Гончаренко. — К. : Юрінком Інтер, 2010. — 400 с.
10. Бичкова, С. С. Деякі питання правового регулювання комплексної та комісійної експертиз [Текст] / С. С. Бичкова // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. — 2002. — № 1. — С. 262–269.
11. Проект Закону України “Про судово-експертну діяльність”, внесений Міністерством юстиції України [Електронний ресурс] Міністерство юстиції України. — URL : <http://www.minjust.gov.ua/43603>.
12. Шашкин, С. Б. Основы судебно-технической экспертизы документов, выполненных с использованием средств полиграфической и оргтехники (теоретический, методологический и прикладной аспекты) [Текст] / С. Б. Шашкин // Теория и практика судебной экспертизы. — СПб. : Питер, 2003. — С. 326–592.
13. Ростов, М. Н. О комплексных экспертных исследованиях и их организационно-процессуальных формах [Текст] / М. Н. Ростов // Организационно-правовые проблемы судебной экспертизы : сб. науч. тр. — М. : ВНИИСЭ, 1982. — С. 10–31.
14. Орлов, Ю. К. Процессуальные проблемы комплексной экспертизы [Текст] / Ю. К. Орлов // Актуальные вопросы теории судебной экспертизы. — 1976. — Вып. 21. — С. 82–109.
15. Грузкова, В. Г. Комплекс судебных экспертиз и комплексная судебная экспертиза [Текст] / В. Г. Грузкова // Криминалистика и судебная экспертиза : межвед. научн.-метод. сб. — Вып. 51. — К. : Министерство юстиции Украины, 2003. — С. 3–11.
16. Тимофеевко, С. А. Ознаки комплексної судової експертизи в кримінальному процесі [Текст] / С. А. Тимофеевко // Право та управління. — 2011. — № 1. — С. 452–456.

Надійшла до редакції 01.09.2014

Арешонков В. В., Кравчук О. В. Комплексные экспертизы в уголовном процессе Украины: понятие, сущность и признаки

На основе сравнительного анализа и научных взглядов отечественных и зарубежных ученых в отраслях криминального процесса, криминалистики и судебной экспертизы очерчено признаки такой разновидности экспертизы, как комплексная экспертиза, где отображается мнение по поводу этого вопроса, а также выделяются наиболее характерные особенности комплексных экспертиз. К таким особенностям авторы относят: а) проведение комплексных экспертиз несколькими экспертами, которые являются специалистами в разных областях знаний или в разных направлениях одной отрасли; б) результатом проведения комплексного исследования является общий вывод, который отдельно друг от друга специалистами предоставляться не может; в) он предоставляется экспертами не только на основе лично проведенных исследований, но и за результатами исследований, проведенных экспертами других специальностей, и тому подобное. Кроме этого, обоснованно необходимость законодательно определить комплексные экспертизы в криминальном процессе Украины. Также отмечается то, что это самостоятельная разновидность судебных экспертиз, определение понятия которого в Криминальном процессуальном кодексе Украины не наводится. Именно в связи с этим было сформулировано собственное определение комплексной экспертизы и раскрыта ее сущность.

Ключевые слова: судебная экспертиза, комплексная экспертиза, комплексное исследование, признаки комплексной экспертизы, судебные эксперты разных специальностей.

Arëshonkov, V. V.; Kravchuk, O. V. Comprehensive Expertise in Criminal Proceedings of Ukraine: the Notion, the Essence and Characteristics

On the basis of the comparative analysis and scientific views of domestic and foreign scholars in the areas of criminal procedure, criminology and forensic expertise the article identifies the notion of the comprehensive expertise. The main features and its characteristics are given by the authors. These features include: comprehensive reviews of several experts who are specialists in different disciplines or in different areas of the same sphere; the result of a comprehensive study is a common conclusion that can not be separately made by specialists; it is provided by experts on the basis of their personal studies, the results of studies conducted by the experts of different specialties. The necessity to define comprehensive expertise in criminal proceedings of Ukraine is also stated in the article. The author formulates his own definition of a comprehensive expertise and reveals its identity.

Keywords: forensic expertise, comprehensive expertise, comprehensive research, features of comprehensive expertise, forensic experts of different specialties.

